

BEATA STYPUŁKOWSKA – CZĘSTOCHOWA

ZACHODNI OJCOWIE KOŚCIOŁA W KATECHEZIE BIBLIJNEJ ŚW. AUGUSTYN

Niniejszy artykuł jest już ostatnią publikacją poświęconą Ojcom Kościoła w katechezie biblijnej¹, w której ośmiu wielkich doktorów Kościoła² zostało ukazanych przy pomocy jednego schematu. Dotyczy on św. Augustyna, biskupa Hippony. Obszarem zainteresowania cyklu jest wydobycie praktycznych zastosowań, na podstawie życia i dzieł tych Ojców, specyficznie dla katechezy biblijnej, zaś nie usiłuje on być studium patrystycznym ani przedstawić całokształtu spraw odnoszących się do każdego z tych Ojców, które można by wykorzystać w katechezie. Na początku cyklu zostały określone cele związane z przedstawieniem Ojców

BEATA STYPUŁKOWSKA – doktor teologii, wykładowca katechetyki w Instytucie Wyższych Studiów Teologicznych w Częstochowie. Zainteresowania: katecheza biblijna, indywidualne formy życia konsekrowanego. Kontakt: stypulkowska.czyst@gmail.com.

1. Dotychczas ukazały się następujące artykuły: *Wschodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej*. Św. Atanazy Aleksandryjski, „Veritati et Caritati”, 2017, nr 8, s. 337-373; *Wschodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej*. Św. Grzegorz z Nazjanzu, „Veritati et Caritati”, 2017, nr 9, s. 459-496; *Wschodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej*. Św. Bazyli Wielki, „Częstochowskie Studia Teologiczne”, XLV (2017), s. 135-158; *Wschodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej*. Św. Jan Chryzostom, „Veritati et Caritati”, 2018 nr 10, s. 419-447; *Zachodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej*. Św. Ambroży, „Resovia Sacra. Studia teologiczno-filozoficzne diecezji rzeszowskiej”, 27 (2020), s. 209-237; *Zachodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej*. Św. Grzegorz Wielki, „Częstochowskie Studia Teologiczne”, 49 (2022), s. 127-138; *Zachodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej*. Św. Hieronim (w druku).
2. F. Drączkowski, *Patrologia*, Pelplin-Lublin 1998, s. 9.

Kościoła³, dlatego też i niniejszy artykuł ukazuje treść ułożoną według podanego wcześniej schematu, ale z uwzględnieniem nowego *Dyrektorium o katechizacji*⁴, które na nowo określa cele i zadania katechezy, a także jej źródła oraz szeroko omawia zagadnienie kształcenia katechetów.

Ze względu na to, że w niniejszym cyklu o Ojcach Kościoła stosowany jest ten sam schemat i wiele treści jest podobnych, ponieważ dotyczą one tych samych katechetycznych zagadnień, nie udało się uniknąć pewnych powtórzeń. Jednakże pragnienie przedstawienia wszystkich ośmiu Ojców, których określono tytułem wielkich doktorów Kościoła, a czego nie dało się zrobić w jednej publikacji, wymagało przygotowania odrębnych artykułów. Ponieważ niniejszy artykuł jest ostatnim z tego cyklu, końcowe paragrafy mają za zadanie podsumować całość.

1. Źródła w katechezie o św. Augustynie

Wśród siedmiu źródeł katechezy *Dyrektorium o katechizacji* wymienia słowo Boże w Piśmie Świętym i w świętej Tradycji oraz Magisterium⁵. Oba te źródła winny być wykorzystane w czasie katechezy związanej ze św. Augustynem, przybliżającej jego życie i naukę. Pismo Święte i Tradycja będą uwzględnione podczas czytania fragmentów dzieł św. Augustyna, a Magisterium będzie odnosiło się do wypowiedzi papieskich dotyczących tego Ojca.

W przedstawieniu osoby i nauczania św. Augustyna przydatnych może okazać się pięć katechez środowych Benedykta XVI poświęconych temu wybitnemu Ojcu Kościoła⁶. Liczba tych katechez świadczy o tym, że dla papieża św. Augustyn był bardzo ważną postacią i teologiem, czego Benedykt XVI nie ukrywa⁷. Bene-

3. B. Stypułkowska, *Wschodni Ojcowie Kościoła. Św. Atanazy Aleksandryjski*, s. 338-340.

4. Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji* [dalej: DK], Kielce 2020.

5. DK, n. 91-92, 93-94.

6. Benedykt XVI, *Św. Augustyn (I), Audiencja generalna, 9 stycznia 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 3, s. 50-52; Benedykt XVI, *Św. Augustyn (II), Audiencja generalna, 16 stycznia 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 3, s. 52-54; Benedykt XVI, *Św. Augustyn (III), Audiencja generalna, 30 stycznia 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 3, s. 54-55; Benedykt XVI, *Św. Augustyn (IV), Audiencja generalna, 20 lutego 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 4, s. 39-41; Benedykt XVI, *Św. Augustyn (V), Audiencja generalna, 27 lutego 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 4, s. 41-43.

7. W swojej piątej katechezie pisze wprost, że czuje się ze św. Augustynem bardzo związany ze względu na rolę, jaką odegrał on w jego życiu teologa, kapłana i pasterza – Benedykt XVI, *Św. Augustyn (V)*, s. 41.

dykt XVI nazywa św. Augustyna największym z Ojców Kościoła łacińskiego⁸. W pierwszej katechezie Benedykt XVI przedstawia życie św. Augustyna. W drugiej mówi o ostatnim okresie jego życia w okupowanej Hipponie. W trzeciej katechezie Benedykt XVI poświęca uwagę tematowi wiary i rozumu, tak bliskiemu św. Augustynowi i powołuje się na nauczanie listu apostołskiego Jana Pawła II *Augustinum Hipponensem*. Czwarta katecheza poświęcona jest dziełom św. Augustyna. W piątej katechezie Benedykt XVI mówi o trzech etapach nawrócenia św. Augustyna, które charakteryzuje całe jego życie. Wprawdzie katechezy papieskie należą do zwyczajnego nauczania, jednak są oficjalnymi wypowiedziami papieża i jako takie winny być przybliżane katechizowanym, zwłaszcza, że sama nazwa „katechezy” sugeruje, że powinny być one wykorzystywane w ramach nauczania religii w szkole i katechez parafialnych. Wydaje się, że materiał zaczerpnięty z katechez Benedykta XVI jest wystarczający dla katechezy.

Dodatkowo jednakże można posłużyć się również listem apostołskim Jana Pawła II *Augustinum Hipponensem* wydanym w 1600. rocznicę nawrócenia św. Augustyna, biskupa i doktora Kościoła⁹. W liście tym mowa jest o nawróceniu, nauce, duszpasterstwie oraz o oddziaływaniu św. Augustyna na ludzi współczesnych. Jan Paweł II zwraca uwagę na umiłowanie przez hipponczyka Pisma Świętego. Augustyn studiuje i chce, aby studiowano całe Pismo Święte, chce, żeby zostały wydobyte jego prawdziwe myśli, by zostały one jasno naświetlone, także dla ukazania wzajemnej zgodności. Utrzymuje, że dla zrozumienia Pisma Świętego potrzebne są dwie podstawowe zasady: odczytywanie go w Kościele, uwzględniając jednocześnie tradycję, której naturę i moc obowiązującą bardzo akcentuje¹⁰. Jan Paweł II przytacza wypowiedź św. Augustyna: „Nie wierzyłbym zaś Ewangelii, gdyby mnie nie pobudzał do tego autorytet Kościoła”¹¹. W sporach na temat interpretacji Pisma Świętego św. Augustyn uważał, że należy dyskutować, dopóki nie osiągnie się prawdy. Wtedy będzie można jasno ustalić, że kontrowersja nie była bezużyteczna, ponieważ stworzyła okazję do uczenia się i lepszego zrozumienia wiary¹².

Zapoznanie uczniów z fragmentami wybranych dzieł św. Augustyna, zwłaszcza komentarzy biblijnych, będzie przybliżało uczniom zrozumienie Pisma Świętego, a tym samym będzie wzbogacaniem katechezy biblijnej. W tym celu można skorzystać z tekstów zamieszczonych w Liturgii Godzin. Występują w niej fragmenty następujących komentarzy biblijnych św. Augustyna: z *Komentarza*

8. Benedykt XVI, Św. Augustyn (I), s. 50.

9. Jan Paweł II, *List apostołski w 1600. rocznicę nawrócenia św. Augustyna, biskupa i doktora Kościoła Augustinum Hipponensem* (AH), „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 7 (1986), nr 9, s. 3-9.

10. AH, n. 4.

11. AH, n. 4.

12. AH, n. 4.

do psalmów (Ps 32,29¹³; Ps 37,13-14¹⁴; Ps 47,7¹⁵; Ps 61,2-3¹⁶; Ps 86,1¹⁷; Ps 95,14.15¹⁸; Ps 109,1-3¹⁹; Ps 126,2²⁰; Ps 141,4-6²¹; Ps 148,1-2²²), z *Komentarza do Ewangelii według św. Jana*²³, z *Komentarza do Listu do Galatów*²⁴. Oprócz tego w Liturgii

13. W czternastym tygodniu zwykłym, we wtorek, fragment ten jest zatytułowany *Ci, którzy są poza Kościołem, chcą czy nie chcą są naszymi braćmi – Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 3: Okres zwykły, tygodnie I-XVII* (LG 3), Poznań 1987, s. 137-138.
14. W trzecim tygodniu Adwentu, w piątek, fragment ten jest zatytułowany *Twoje pragnienie już jest modlitwą – Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 1: Okres Adwentu, Okres Narodzenia Pańskiego* (LG 1), Poznań 1982, s. 267-269.
15. W dziewiętnastym tygodniu zwykłym, w środę, fragment ten jest zatytułowany *Chodźcie, wstąpmy na górę Pana – Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 4: Okres zwykły, tygodnie XVIII-XXXIV* (LG 4), Poznań 1988, s. 75-76.
16. W pierwszej niedzielę Wielkiego Postu fragment ten jest zatytułowany *W Chrystusie byliśmy kuszeni i w Nim zwyciężyliśmy diabła – Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 2: Wielki Post, Okres Wielkanocny* (LG 2), Poznań 1984, s. 73-75.
17. W piątym tygodniu Wielkiego Postu, w środę, fragment ten jest zatytułowany *Chrystus modli się za nas i w nas, my zaś modlimy się do Niego* – LG 2, s. 292-293.
18. W trzydziestą trzecią niedzielę zwykłą fragment ten jest zatytułowany *Nie sprzeciwiajmy się pierwszemu przyjściu, abyśmy nie musieli się obawiać drugiego* – LG 4, s. 420-422.
19. W drugim tygodniu Adwentu, w środę, fragment ten jest zatytułowany *Bóg nam daje przez swojego Syna to, co nam obiecał* – LG 1, s. 205-207.
20. W czternastym tygodniu zwykłym, w środę, fragment ten jest zatytułowany *Prawdziwym Salomonem jest nasz Pan, Jezus Chrystus* – LG 3, s. 394-395.
21. W drugim tygodniu Wielkiego Postu, we wtorek, fragment ten jest zatytułowany *Cierpienie całego ciała Chrystusa* – LG 2, s. 137-138.
22. W piątym tygodniu Okresu Wielkanocnego, w sobotę, fragment ten jest zatytułowany *Paschalne Alleluja* – LG 2, s. 676-677.
23. 3 stycznia wykorzystywany jest traktat 17, 7-9, zatytułowany *Podwójne przykazanie miłości* – LG 1, s. 450-452; w trzecią niedzielę Wielkiego Postu wykorzystywany jest traktat 15, 10-12. 16-17, zatytułowany *Nadeszła Samarytanka, by zacerpnąć wody* – LG 2, s. 171-173; w czwartą niedzielę Wielkiego Postu wykorzystywany jest traktat 34, 8-9, zatytułowany *Chrystus jest drogą do światła, prawdy i życia* – LG 2, s. 220-222; w Wielką Środę wykorzystywany jest traktat 8415, 1-2, zatytułowany *Pełnia miłości* – LG 2, s. 347-348; w czwartym tygodniu Okresu Wielkanocnego, w czwartek, wykorzystywany jest traktat 65, 1-3, zatytułowany *Przykazanie nowe* – LG 2, s. 619-620; w szóstym tygodniu Okresu Wielkanocnego, w sobotę, wykorzystywany jest traktat 124, 5. 7, zatytułowany *Dwie drogi* – LG 2, s. 745-747; w szóstym tygodniu zwykłym, w piątek, wykorzystywany jest traktat 4, 6, zatytułowany *Pragnienie serca kieruje ku Bogu* – LG 3, s. 179-180; w dwudziestym ósmym tygodniu zwykłym, w czwartek, wykorzystywany jest traktat 26, 4-6, zatytułowany *Oto Ja wybawię mój lud* – LG 4, s. 306-307; w trzydziestym czwartym tygodniu zwykłym, we wtorek, wykorzystywany jest traktat 35, 8-9, zatytułowany *Przybędziesz do źródła, zobaczysz światłość* – LG 4, s. 468-469.
24. W 5 niedzielę zwykłą czytany jest wstęp zatytułowany *Zrozumieliśmy łaskę Pana* – LG 3, s. 137-138; w 5 tygodniu zwykłym, w czwartek, czytany jest n. 37 i 38 zatytułowany *Niech ukształtuje się w was Chrystus* – LG 3, s. 153-154.

Godzin zamieszczone są fragmenty *Wyznań*²⁵, list do Proby o modlitwie²⁶, kazanie o pasterzach²⁷, dwa fragmenty kazania o owcach²⁸ oraz inne teksty²⁹ i kazania³⁰.

25. W ósmym tygodniu zwykłym, we wtorek, wykorzystywany jest fragment z księgi 10, 1, 1-2, 2; 5, 7 zatytułowany *Ty, Panie, widzisz mnie takim, jakim jestem* – LG 3, s. 220-221; W ósmym tygodniu zwykłym, w środę, wykorzystywany jest fragment z księgi 10, 26. 37–39. 40 zatytułowany *Całą nadzieję pokładam w Twoim wielkim miłosierdziu* – LG 3, s. 223-224; w dziewiątą niedzielę zwykłą wykorzystywany jest fragment z księgi 1, 1, 1-2, 2. 5, 5, zatytułowany *Niespokojne jest nasze serce, dopóki nie spocznie w Tobie* – LG 3, s. 235-237; w szesnastym tygodniu zwykłym, w piątek, wykorzystywany jest fragment z księgi 10, 43, 68-70 zatytułowany *Chrystus umarł za wszystkich* – LG 3, s. 444-445.
26. W dwudziestym dziewiątym tygodniu zwykłym od niedzieli do piątku poszczególne fragmenty zatytułowane są następująco: *Modlitwa niechaj pomnaża nasze pragnienie, W oznaczonych godzinach zwracamy nasz umysł ku modlitwie, O Modlitwie Pańskiej, Nie znajdziesz niczego, co nie byłoby zawarte w Modlitwie Pańskiej, Nie wiemy, o co należy się modlić, Duch wstawia się za nami* – LG 4, s. 318-338.
27. W dwudziestym czwartym i dwudziestym piątym tygodniu zwykłym – LG 4, s. 198-236.
28. W trzynastym tygodniu zwykłym w poniedziałek i wtorek (kazanie 47), zatytułowane kolejno: *Pan jest naszym Bogiem, a my ludem Jego pastwiska* – LG 3, s. 347-349 i *Gdybym chciał się ludziom podobać, nie byłbym sługą Chrystusa* – LG 3, s. 351-352.
29. W dwudziestym ósmym tygodniu zwykłym w piątek czytany jest fragment z dzieła *O Państwie Bożym* (księga 10, 6), zatytułowany *Na każdym miejscu składana jest mojemu imieniu ofiara czysta* – LG 4, s. 310-311; w 13 tygodniu zwykłym czytany jest fragment z dzieła *Przeznaczenie świętych* (rozdział 15, 30-31), zatytułowany *Jezus Chrystus, pochodzący według ciała z rodu Dawida* – LG 3, s. 363-364.
30. W trzecią niedzielę Adwentu czytane jest kazanie 293, 3 zatytułowane *Jan jest głosem, Chrystus Słowem* – LG 1, s. 233-235; 24 grudnia czytane jest kazanie 185: *Prawda z ziemi wyrosła, a sprawiedliwość z nieba spojrziała* – LG 1, s. 341-342; 5 stycznia czytane jest kazanie 194, 3-4: *Nasyci nas widzenie Słowa* – LG 1, s. 464-466; 7 stycznia czytane jest kazanie 13 z okresu zwykłego: *Bóg stał się człowiekiem, aby człowiek stał się Bogiem* – LG 1, s. 476-477; w Wielki Poniedziałek czytana jest 3 mowa gwalferbitańska zatytułowana *Także i my mamy się chlubić w krzyżu Pańskim* – LG 2, s. 333-334; w trzecim tygodniu Okresu Wielkanocnego, we wtorek, czytane jest kazanie 34, 1-3. 5-6: *Śpiewajmy Panu pieśń miłości* – LG 2, s. 561-563; we Wniebowstąpieniu Pańskie czytane jest kazanie na tę uroczystość zatytułowane *Nikt nie wstąpił do nieba, tylko Ten, który przyszedł z nieba* – LG 2, s. 719-720; w czternastą niedzielę zwykłą czytane jest kazanie 19, 2-3 zatytułowane *Ofiarą dla Boga jest duch skruszony* – LG 3, s. 372-373; w dwudziestym tygodniu zwykłym w środę czytany jest fragment mowy: *Kto wytrwa do końca, ten będzie zbawiony* – LG 4, s. 99-100; w dwudziestą drugą niedzielę zwykłą czytane jest kazanie 23 A, 1-4: *Pan okazał nam swe miłosierdzie* – LG 4, s. 140-141; w trzydziestym trzecim tygodniu zwykłym, w środę, czytane jest kazanie 21, 1-4: *Sprawiedliwi radować się będzie w Panu* – LG 4, 431-433; w trzydziestym czwartym tygodniu zwykłym w sobotę czytane jest kazanie 256, 1.2.3: *Dobremu Bogu, wybawiającemu nas od zła śpiewajmy Alleluja* – LG 4, 482-483.

Na katechezie najlepiej korzystać z komentarzy biblijnych lub z tekstów, które mają tytuły odwołujące się do Biblii³¹.

2. Realizacja celów dotyczących wiadomości i umiejętności

Katecheza uwzględniająca w swoim przesłaniu pisma i działalność Ojców Kościoła przedstawia ich jako świadków, którzy w swoim życiu spotkali Chrystusa. To doświadczenie może być bliskie współczesnym uczniom, gdyż w centrum każdego procesu katechezy jest żywe spotkanie z Chrystusem. *Dyrektorium o katechizacji* za Janem Pawłem II podaje, że ostatecznym celem katechezy jest doprowadzenie uczniów nie tylko do spotkania z Chrystusem, ale do zjednoczenia z Nim, a nawet do głębokiej z Nim zażyłości³². W katechezie o św. Augustynie ukazywany jest przykład człowieka, który po wielu latach poszukiwań doszedł do wiary i przyjął chrzest święty.

W pismach św. Augustyna doliczono się ponad 40 tysięcy cytatów biblijnych³³. Kiedy w 391 roku bp Waleriusz wyświęcił go na kapłana Kościoła w Hipponie, Augustyn poprosił biskupa o wolny czas dla studium biblijnego. Podobnie uczynił Ambroży, gdy został biskupem Mediolanu³⁴. Biskup Hippony pisał później o potrzebie czasu na studium i medytację nad Biblią. Przed śmiercią pisał: „Jeśli Bóg mi użyczy jeszcze trochę życia, poświęcę go na studium Ksiąg Świętych”³⁵. Gdy św. Augustyn w 426 roku wyznaczył swego następcę, powiedział, że kolejne lata chce poświęcić na głębsze studium Pisma Świętego³⁶.

Z jego *Wyznań* możemy dowiedzieć się, od jakich ksiąg biblijnych zaczął swoje studium. Znajomość Nowego Testamentu rozpoczął od Ewangelii Janowej i synoptyków. Mamy też informacje, że znał pisma św. Pawła, a w każdym razie: 1-2 List do Koryntian, List do Galatów, List do Efezjan, List do Kolosan, List do Rzymian³⁷. Ze Starego Testamentu wziął do ręki Księgę Izajasza, ale ponieważ

31. Na rynku księgarskim są kazania św. Augustyna do Ewangelii według św. Mateusza, które warto zgromadzić w swojej katechetycznej biblioteczce – Augustyn z Hippony, *Kazania do Ewangelii według św. Mateusza*, tłum., wstęp i oprac. A. Żurek, Kraków 2022.

32. DK, n. 75; Jan Paweł II, *Catechesi tradendae. Adhortacja apostołska o katechizacji w naszych czasach*, n. 5.

33. J. Chmiel, *Św. Augustyna pierwsze spotkanie z Biblią*, w: *Duch i Oblubienica mówią: „Przyjdź”*. Księga pamiątkowa dla Ojca Profesora Augustyna Jankowskiego OSB w 85. rocznicę urodzin, zebrał i oprac. W. Chrostowski, Warszawa 2001, s. 87 (całość 87-90)

34. J. Chmiel, *Św. Augustyna pierwsze spotkanie z Biblią*, s. 88-89.

35. Epist. 213, 5-6; cyt. za: J. Chmiel, *Św. Augustyna pierwsze spotkanie z Biblią*, s. 89.

36. Benedykt XVI, *Św. Augustyn (II)*, s. 52.

37. *Wyznania*, VIII, 1, 12; J. Chmiel, *Św. Augustyna pierwsze spotkanie z Biblią*, s. 89.

nie mógł zrozumieć pierwszych rozdziałów, odłożył ją do czasu, gdy oswoił się bardziej ze stylem biblijnym³⁸. Posługiwał się Psalmami jako modlitwą i tekstami do codziennej medytacji³⁹. Św. Augustyn cenił sobie Septuagintę⁴⁰. Zachowała się, choć niekompletnie, korespondencja Augustyna z Hieronimem. Augustyn domagał się, by Hieronim tłumaczył Stary Testament z Septuaginty⁴¹.

Przykład św. Augustyna, który cenił Pismo Święte i przykładał wielką wagę do tego, by je poznawać, stanowi przykład również dla współczesnych chrześcijan. Warto zaznaczyć, że nie od razu Augustyn rozumiał to, co czyta. Na początku, jeszcze w Kartaginie, Augustyn rozczarował się Biblią. Nie tylko dlatego, że styl łacińskiego przekładu, z którym miał do czynienia, pozostawiał wiele do życzenia, ale również dlatego, że sama treść była dla niego niezrozumiała. W opowiadaniach Pisma Świętego o wojnach i innych ludzkich sprawach, Augustyn nie znajdował ani wzniosłości filozofii, ani też piękna poszukiwania prawdy. Dlatego też na wiele lat związał się z manichejczykami, którzy podawali się za chrześcijan i obiecywali całkowicie racjonalną religię. Dopiero w późniejszym okresie Augustyn podjął biblijną lekturę, a dzięki kazaniom św. Ambrożego i jego typologicznej interpretacji zrozumiał, że cały Stary Testament jest drogą prowadzącą do Chrystusa⁴². I w tym św. Augustyn może być przykładem dla dzisiejszych uczniów. Niezrozumienie Pisma Świętego, występujące być może na początku lektury, nie jest stałym stanem. Duch Święty daje zrozumienie tekstu natchnionego, danego wierzącym dla umocnienia ich wiary. Przykład św. Augustyna może zachęcać do tego, by nie zrażać się początkowymi trudnościami.

Do szczegółowych celów dotyczących wiadomości (formacja teologiczna) będzie należała charakterystyka dokumentów o św. Augustynie oraz jego pism, a także przybliżenie jego postaci. W ramach katechezy o św. Augustynie uczniowie powinni mieć możliwość zdobywania umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania, rzetelnego korzystania ze źródeł⁴³. Poszczególnych Ojców Kościoła można omawiać według jednego schematu, na który składać się będą informacje o rodzinie, wykształceniu, działalności, nauce głoszonej przez danego Ojca, związkach przyjaci

38. *Wyznania*, IX, 5.

39. J. Chmiel, *Św. Augustyna pierwsze spotkanie z Biblią*, s. 89.

40. Tamże.

41. Tamże.

42. Benedykt XVI, *Św. Augustyn (I)*, s. 51.

43. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia. Załącznik nr 1: Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum*, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej”, Warszawa, dnia 2 marca 2018 r., poz. 467, s. 3.

z innymi osobami, głównie świętymi, o których będzie mowa w czasie innych katechez. W przypadku św. Augustyna ważna jest katecheza o św. Ambrożym i św. Hieronimie.

Do celów dotyczących umiejętności (formacja praktyczna) będzie należało wykorzystanie wiedzy o Ojcach Kościoła w pracy z Biblią. Praca z Pismem Świętym ma miejsce zarówno w ramach lekcji religii, jak i katechezy parafialnej, zatem i cele dotyczące umiejętności będą realizowane w obu tych środowiskach. Formacja praktyczna w ramach katechezy biblijnej w odniesieniu do Ojców Kościoła bardziej niż z etapami katechezy (ewangelizacja, katecheza wtajemniczająca, mistagogiczna, stała) związana jest z wiekiem uczniów. Polega na wykorzystaniu wiedzy o Ojcach Kościoła w interpretacji tekstów biblijnych. Na poziomie dzieci będzie chodziło o zilustrowanie konkretnego tekstu biblijnego zdaniem zaczerpniętym z pism św. Augustyna. W katechezie młodzieżowej można posłużyć się dłuższym fragmentem, ale nie przekraczającym jednego akapitu. W katechezie dorosłych dopiero można wykorzystać pełny tekst.

3. Realizacja celów dotyczących działań i postawy

Cele dotyczące działań i postaw należą do sfery wychowawczej, co w przypadku katechezy odnosi się do praktyk religijnych oraz szeroko pojętego zaangażowania chrześcijańskiego. W odniesieniu do działań stosuje się dwie kategorie: uczestnictwo w działaniu i podejmowanie działań. W odniesieniu do postaw stosuje się również dwie kategorie: nastawienie na działanie i system działań⁴⁴.

Do celów dotyczących działań i postawy (formacja duchowa) będzie należało uwrażliwienie uczniów na praktyki religijne wynikające z prawdy o świętych obcowaniu, a w szczególności oddawanie czci Ojcom Kościoła przez wspomnienia liturgiczne, czytanie i rozważanie fragmentów dzieł Ojców Kościoła w ramach liturgii godzin oraz prywatna modlitwa do Ojców, którzy są świętymi Kościoła. W odniesieniu do katechezy biblijnej ważne będzie naśladowanie przez uczniów duchowości Ojców, która obficie czerpie z Pisma Świętego. Przez studium Pisma Świętego i komentarzy Ojców Kościoła, medytację, dyskusje, dzielenie się, praktykowanie modlitwy w oparciu o teksty biblijne katechizowany będzie realizował cele dotyczące postawy.

Św. Augustyn może być wspomoczeniem również dla współczesnych uczniów. Edukacja religijna przybliżająca postać tego Ojca Kościoła winna uwrażliwiać na prawdę o świętych obcowaniu i przyczyniać się do nawiązywania więzi między katechizowanym a Świętym. Benedykt XVI w swoich katechezach środowych

44. B. Niemierko, *Ocenianie szkolne bez tajemnic*, Warszawa 2002, s. 48.

zwracał uwagę na to, co może być bliskie dzisiejszym uczniom. Przybliżając postać św. Augustyna, papież podkreślił, że Augustyn mimo, iż jak twierdził, zawsze kochał Jezusa, oddalał się w młodości coraz bardziej od wiary Kościoła i praktyk kościelnych, jak to ma miejsce również dzisiaj w przypadku wielu młodych ludzi⁴⁵. Św. Augustyn może być dobrym przewodnikiem dla osób, które wierzą w Jezusa, ale nie utożsamiają się z Kościołem.

Propozycje dla katechezy biblijnej wynikające z realizacji celów dotyczących działań i postawy będą odnosiły się do wspomnienia liturgicznego św. Augustyna, prywatnej modlitwy do niego oraz jego naśladowania. Wspomnienie obowiązkowe św. Augustyna, biskupa i doktora Kościoła przypada na koniec wakacji (28 sierpnia), dlatego też może być to wykorzystane przy zawieraniu Świętemu nowego roku szkolnego. Można to urządzić jako „wieczór ze św. Augustynem”, który może mieć formę modlitewną, studyjną lub mieszaną. Forma modlitewna może przybrać kształt nabożeństwa słowa Bożego, w którym będzie miało miejsce czytanie Pisma Świętego oraz fragmentu dzieła św. Augustyna. Forma studyjna może przybrać kształt spotkania biblijnego w małych grupach. Na takim spotkaniu wskazane jest czytanie Pisma Świętego, poznawanie interpretacji św. Augustyna, osobiste ustosunkowywanie się uczestników do tej interpretacji. Forma mieszana, modlitewno-studyjna może przebiegać w ramach dnia lub wieczoru biblijnego ze św. Augustynem, na który składać się będzie czytanie Pisma Świętego, wykład w oparciu o dzieła św. Augustyna, medytacja indywidualna oraz dzielenie się w małych grupach. W Liturgii Godzin we wspomnienie św. Augustyna czytane są teksty wspólne o pasterzach albo doktorach Kościoła. W godzinie czytań czytany jest fragment z *Wyznań* zatytułowany: *O Prawdo wieczna, Miłości prawdziwa, umiłowana Wieczności*⁴⁶. W ramach lekcji religii można wykorzystać słowa pochodzące z liturgii godzin podczas modlitwy wstępnej z mottem z fragmentu dzieła świętego lub można pomodlić za wstawiennictwem św. Augustyna. W katechezie parafialnej można przygotować formę modlitewną, a mianowicie celebrację Godziny czytań.

Św. Augustyn winien być ukazany uczniom jako Ojciec Kościoła. Święty, który cieszy się autorytetem jako nauczyciel Kościoła. Można zaproponować uczniom włączenie tego świętego do prywatnej litanii do Wszystkich Świętych, którą uczniowie powinni tworzyć w ramach zajęć katechetycznych, idąc za własnym upodobaniem.

45. Benedykt XVI, *Św. Augustyn (I)*, s. 51.

46. Księga 7, 10, 18; 10, 27 – LG 4, s. 1120-1121.

4. Realizacja zadań katechezy

W podstawie programowej katechezy ani też w programie nauczania religii nie ma bezpośrednich odniesień do postaci i nauki św. Augustyna. Jednakże nauka tego Ojca może być wykorzystana w katechezie biblijnej w realizacji pięciu zadań katechezy, którymi są: prowadzić do poznania wiary, wtajemniczyć w sprawowanie Misterium, formować do życia w Chrystusie, uczyć modlitwy oraz wprowadzać do życia wspólnotowego⁴⁷.

Katecheza oparta na postaci św. Augustyna może włączyć się w realizację każdego z pięciu zadań katechezy. Cele dotyczące wiedzy, umiejętności i postawy również mogą być wykorzystane w ramach poszczególnych zadań. *Dyrektorium o katechizacji* mówi o tym, że katecheza ma ułatwić poznawanie i zgłębianie chrześcijańskiego orędzia⁴⁸. Poznawanie sylwetek Ojców Kościoła i czerpanie z ich nauczania sprawia, że katechizowany jest wprowadzany w nurt żywej Tradycji Kościoła oraz poznaje Pismo Święte dzięki interpretacji świętych. Benedykt XVI w adhortacji *Verbum Domini* zwraca uwagę na to, że najgłębsza interpretacja Pisma pochodzi od tych, którzy pozwolili kształtować się słowu Bożemu przez słuchanie go, czytanie i wytrwałe rozważanie⁴⁹. Dlatego też w katechezie bardzo ważne są świadectwa świętych i innych osób na temat ich kontaktu z Biblią. W katechetycznej interpretacji biblijnej zasadne jest zatem przedstawianie fragmentów dzieł patrystycznych, których autorami są Święci Ojcowie. Służy to realizacji pierwszego zadania katechezy.

Szacunek, jaki św. Augustyn żywił do Pisma Świętego, może zachęcić uczniów do uważnego słuchania słowa Bożego podczas liturgii, co będzie wpływało na realizację drugiego zadania katechezy związanego z wtajemniczeniem w Misterium. Na realizację tego zadania będzie wpływało również korzystanie podczas katechezy z Liturgii godzin, która jest codzienną modlitwą ludu Bożego. Zapoznanie uczniów z brewiarzem może przyczynić się do zdobycia nowego doświadczenia modlitwy, którą jest modlitwa Kościoła.

Naśladowanie św. Augustyna w jego zgłębianiu Pisma Świętego będzie przyczyniało się do formacji moralnej jako trzeciego zadania. Również branie przykładu z jego modlitwy Pismem Świętym przyczyni się do wzbogacenia modlitwy katechizowanych i realizacji czwartego zadania. Jako ostatnie zadanie katechezy omawiane jest wprowadzanie do życia wspólnotowego, co jest umożliwiane przez

47. DK, n. 79-89.

48. DK, n. 80.

49. Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Verbum Domini* [dalej: VD], n. 48.

pielęgnowanie duchowości komunii⁵⁰. Z pojęciem *communio* wiąże się postrzeganie wspólnoty Kościoła jako zamierzonej przez Boga, zakorzenionej w Bogu i prowadzącej do jedności z Bogiem⁵¹, a zarazem z innymi ludźmi, również ze świętymi w tajemnicy świętych obcowania⁵². Benedykt XVI powiedział w swojej katechezie, że Augustyn spotkał Boga i przez całe swoje życie doświadczał Go tak dalece, że rzeczywistość ta – którą jest przede wszystkim spotkanie z Jezusem – przemieniała jego życie, tak jak przemienia życie ludzi, którzy w każdej epoce doznają łaski spotkania Go. Papież modlił się o tę łaskę do Pana⁵³. Wierzymy, że św. Augustyn wspiera tę modlitwę.

5. Przygotowanie katechetów do korzystania z dorobku Ojców Kościoła

Katecheta jest odpowiedzialny za przekazywanie wiary Kościoła. Dlatego też – jak wskazuje *Dyrektorium o katechizacji* – w jego formacji należy pamiętać o pogłębieniu wiedzy i studiowaniu przesłania chrześcijańskiego. Przystwojenie zaś treści wiary jako mądrości wiary następuje przede wszystkim w drodze zażyłości z Pismem Świętym oraz studiowania Katechizmu Kościoła Katolickiego i dokumentów Nauczycielskiego Urzędu Kościoła⁵⁴. W tym wszystkim obecni są Ojcowie Kościoła ze swoimi pismami i świadectwem życia. W ich dorobku można dostrzec miłość do Pisma Świętego i przekonanie o tym, że jest ono podstawową lekturą chrześcijanina. Wiele patrystycznych komentarzy może być dla katechetów ciekawym przykładem egzegezy biblijnej. Dlatego w formacji katechetów nie należy zapominać o patrologii i patrystyce. Od patrologii oczekuje się szerokiej prezentacji Ojców Kościoła i ich dzieł, ich indywidualnej charakterystyki, ukazania historycznego kontekstu ich działalności pisarskiej i duszpasterskiej, a zatem informacji biograficznej i literackiej. Patrystyka natomiast powiązana jest

50. DK, n. 88. Pojęcie wspólnoty (*communio*) w odniesieniu do Kościoła jest centralną ideą w dokumentach Soboru Watykańskiego II (A. Czaja, *Traktat o Kościele*, w: *Dogmatyka*, t. 2, red. E. Adamiak, A. Czaja, J. Majewski, Warszawa 2006, s. 396).

51. A. Czaja, *Podstawowe elementy eklezjologii communio*, „Teologia Praktyczna”, 3 (2002), s. 44. Kongregacja Nauki Wiary przypominała, że pojęcie *communio* musi być rozumiane w kontekście całego nauczania biblijnego i tradycji patrystycznej, gdzie komunია zakłada zawsze podwójne odniesienie: wertykalne (komunia z Bogiem) i horyzontalne (komunia między ludźmi) – Kongregacja Nauki Wiary, *List o niektórych aspektach Kościoła pojętego jako komunია (Communio notio)*, 1992, n. 3, w: <https://ekai.pl/dokumenty/list-o-niektorych-aspektach-Kosciola-pojetego-jako-komunia> [dostęp: 2019.10.11].

52. Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, n. 50, 66; *Communio notio*, n. 6.

53. Benedykt XVI, *Św. Augustyn (III)*, s. 55.

54. DK, n. 143.

z dogmatyką, ma charakter typowo doktrynalny i zajmuje się myślą teologiczną Ojców Kościoła⁵⁵. Zarówno patrologia, jak i patrystyka przydatne są w pogłębiwym studium biblijnym.

W formacji katechetów warto pamiętać, że duchowość monastyczna, która wiele uwagi przykładła do indywidualnego studium, opiera się na lekturze Ojców i dlatego bardzo przydatna jest również dla świeckich teologów. Mnich studiuje zarówno Biblię, jak i Ojców Kościoła, co wzbogaca jego *lectio divina*. Wydaje się, że i współczesny katecheta z wielką korzyścią dla własnej formacji duchowej i intelektualnej może łączyć studiowanie ksiąg biblijnych z komentarzami patrystycznymi, zaprzyjaźniając się poszczególnymi Ojcami Kościoła. Benedykt XVI podkreślał, że teologia Ojców Kościoła jeszcze dzisiaj ma wielką wartość, ponieważ w jej centrum znajduje się całościowe studium Pisma Świętego⁵⁶. Wykładowca patrologii-patrystyki powinien przede wszystkim przekazać studentom miłość do Ojców Kościoła, a nie tylko samą ich znajomość, zaś miłość przekazuje się przez kontakt ze źródłami⁵⁷. W przypadku większości katechetów będzie to kontakt przede wszystkim przez przekłady dzieł patrystycznych, których na rynku księgarskim ukazuje się coraz więcej. Dbający o formację katechetów winni zatem starać się o regularne wzbogacanie zasobów bibliotecznych o przekłady dzieł patrystycznych oraz współczesne komentarze biblijne. Lektura zarówno pierwszych, jak i drugich konieczna jest w formacji stałej.

Oprócz zachęt do prowadzenia indywidualnego studium biblijnego w oparciu o dzieła patrystyczne i współczesne komentarze biblijne katecheta potrzebuje środowiska towarzyszenia, jakim może być grupa składająca się z katechetów i studentów teologii, którzy będą w regularnych odstępach czasu wymieniać się własnymi doświadczeniami studium i pracy katechetycznej. Grupa taka od czasu do czasu może także uczestniczyć w wykładach, konferencjach i spotkaniach biblijnych, które dla jej członków będą impulsem dla dalszej indywidualnej pracy. Gdy chodzi o wykłady z zakresu patrologii-patrystyki przyjmuje się cztery podstawowe metody przedstawiania treści: analityczną, panoramiczną, monograficzną i tematyczną. Metoda analityczna polega na studium poszczególnych Ojców. Metoda panoramiczna stawia sobie za cel przekazanie ogólnego spojrzenia na epokę patrystyczną i na jej reprezentantów. Metoda monograficzna kładzie nacisk na jednego z Ojców. Metoda tematyczna zajmuje się jednym głównym

55. Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego, Instrukcja *O studium Ojców Kościoła w formacji kapłańskiej*, n. 49, 51-52. Instrukcja dotyczy wprawdzie formacji kapłańskiej, ale ze względu na to, że katechetami mogą być również osoby świeckie, jej wskazania przydatne są też w odniesieniu do studiów teologicznych prowadzonych dla świeckich.

56. VD, n. 37.

57. Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego, Instrukcja *O studium Ojców Kościoła w formacji kapłańskiej*, n. 58.

tematem i śledzi jego rozwój w dziełach patrystycznych⁵⁸. W formacji katechetów świeckich metoda panoramiczna, mająca charakter wprowadzający, wydaje się najbardziej wskazana podczas studiów podstawowych, a metoda analityczna podczas formacji stałej.

6. Uwagi końcowe

Wśród zadań katechezy biblijnej można wymienić poznanie Pisma Świętego (wiadomości), wdrożenie do poprawnej interpretacji tekstów biblijnych (umiejętności) oraz stosowanie słowa Bożego w życiu i praktykowanie modlitwy biblijnej (postawa). Ojcowie Kościoła mogą być patronami katechezy biblijnej, ponieważ realizowali oni te założenia, a ich dzieła mogą stanowić źródła formalne katechezy. Przybliżenie życiorysów Ojców Kościoła jest niezbędne do nawiązania relacji z tymi Świętymi, a także stanowi pomoc do poznawania historii Kościoła i Tradycji.

Wszystkim tym Ojcom Kościoła, którym został poświęcony niniejszy cykl, papież Benedykt XVI poświęcił przynajmniej jedną katechezę środową. Ze względu na znaczenie nauczania papieskiego, można przyjąć, że z punktu widzenia katechezy, podane w nich wiadomości o poszczególnych Ojcach są wystarczające jako materiał dydaktyczny na katechezę. Benedykt XVI jako wybitny teolog ukazał to, co jest potrzebne do nawiązania relacji z Ojcami Kościoła. Przedstawił nie tylko ich życie, działalność i naukę, ale również rys osobisty, który łączy Ojców ze współczesnymi wiernymi.

Poza tym, przy wszystkich Ojcach zaproponowano wykorzystanie tekstów pochodzących z Liturgii Godzin. Z jednej strony uwzględnione zostaną fragmenty z najważniejszych dzieł danych Ojców, z drugiej strony katecheta i uczniowie będą poznawali teksty liturgiczne i wdrażali się również do codziennej modlitwy ludu Bożego.

Wśród dzieł Ojców Kościoła szczególną uwagę zwrócono na komentarze do Pisma Świętego, gdyż katechezy o Ojcach mają służyć przede wszystkim katechezie biblijnej, co było założeniem niniejszego cyklu. Nie jest to jedyna opcja. Katecheza o Ojcach równie dobrze może służyć katechezie dogmatycznej, sakramentalnej czy też innej. Wymagałoby to jednak nowego opracowania.

58. Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego, Instrukcja *O studium Ojców Kościoła w formacji kapłańskiej*, n. 58.

Bibliografia

- Augustyn z Hippony, *Kazania do Ewangelii według św. Mateusza*, tłum., wstęp i oprac. A. Żurek, Kraków 2022.
- Benedykt XVI, Adhortacja apostolska *Verbum Domini* o słowie Bożym w życiu i misji Kościoła.
- Benedykt XVI, Św. Augustyn (I), *Audiencja generalna, 9 stycznia 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 3, s. 50-52.
- Benedykt XVI, Św. Augustyn (II), *Audiencja generalna, 16 stycznia 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 3, s. 52-54.
- Benedykt XVI, Św. Augustyn (III), *Audiencja generalna, 30 stycznia 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 3, s. 54-55.
- Benedykt XVI, Św. Augustyn (IV), *Audiencja generalna, 20 lutego 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 4, s. 39-41.
- Benedykt XVI, Św. Augustyn (V), *Audiencja generalna, 27 lutego 2008*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 29 (2008), nr 4, s. 41-43.
- Chmiel J., Św. Augustyna pierwsze spotkanie z Biblią, w: *Duch i Oblubienica mówią: „Przyjdź”. Księga pamiątkowa dla Ojca Profesora Augustyna Jankowskiego OSB w 85. rocznicę urodzin*, zebrał i oprac. W. Chrostowski, Warszawa 2001, s. 87-90.
- Czaja A., *Podstawowe elementy eklezjologii communio*, „Teologia praktyczna”, 3 (2002), s. 44-58.
- Czaja A., *Traktat o Kościele*, w: *Dogmatyka*, t. 2, red. E. Adamiak, A. Czaja, J. Majewski, Warszawa 2006, s. 291-488.
- Drączkowski F., *Patrologia*, Pelplin-Lublin 1998.
- Jan Paweł II, *Catechesi tradendae. Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach*.
- Jan Paweł II, List apostolski w 1600. rocznicę nawrócenia św. Augustyna, biskupa i doktora Kościoła *Augustinum Hipponensem*, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie”, 7 (1986), nr 9, s. 3-9.
- Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego, *Instrukcja O studium Ojców Kościoła w formacji kapłańskiej*.
- Kongregacja Nauki Wiary, *List o niektórych aspektach Kościoła pojętego jako komunია (Communio notio)*, 1992, n. 3, w: <https://ekai.pl/dokumenty/list-o-niektorych-aspektach-Kosciola-pojetego-jako-komunia> [dostęp: 2019.10.11].
- Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 1: Okres Adwentu, Okres Narodzenia Pańskiego* (LG 1), Poznań 1982.
- Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 2: Wielki Post, Okres Wielkanocny* (LG 2), Poznań 1984.
- Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 3: Okres zwykły, tygodnie I-XVII* (LG 3), Poznań 1987.

- Liturgia godzin. Codzienna modlitwa ludu Bożego, t. 4: Okres zwykły, tygodnie XVIII-XXXIV (LG 4)*, Poznań 1988.
- Niemierko B., *Ocenianie szkolne bez tajemnic*, Warszawa 2002.
- Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji*, Kielce 2020.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia. Załącznik nr 1: Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum*, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej”, Warszawa, dnia 2 marca 2018 r., poz. 467.
- Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*.
- Stypułkowska B., *Wschodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej. Św. Atanazy Aleksandryjski*, „Veritati et Caritati”, 2017, nr 8, s. 337-373.
- Stypułkowska B., *Wschodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej. Św. Grzegorz z Nazjanzu*, „Veritati et Caritati”, 2017, nr 9, s. 459-496.
- Stypułkowska B., *Wschodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej. Św. Bazyl Wielki*, „Częstochowskie Studia Teologiczne”, XLV (2017), s. 135-158.
- Stypułkowska B., *Wschodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej. Św. Jan Chryzostom*, „Veritati et Caritati”, 2018, nr 10, s. 419-447.
- Stypułkowska B., *Zachodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej. Św. Ambroży*, „Resovia Sacra. Studia teologiczno-filozoficzne diecezji rzeszowskiej”, 27 (2020), s. 209-237.
- Stypułkowska B., *Zachodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej. Św. Grzegorz Wielki*, „Częstochowskie Studia Teologiczne”, 49 (2022), s. 127-138.
- Stypułkowska B., *Zachodni Ojcowie Kościoła w katechezie biblijnej. Św. Hieronim* (w druku).

Streszczenie

Niniejszy artykuł jest ostatnią publikacją w cyklu poświęconym wschodnim i zachodnim Ojcom Kościoła w katechezie biblijnej, w którym omawiano Ojców określanych tytułem wielkich doktorów Kościoła. Obszarem zainteresowania cyklu jest wydobycie praktycznych zastosowań, na podstawie życia i dzieł tych Ojców, specyficznie dla katechezy biblijnej, zaś nie usiłuje on być studium patrystycznym ani przedstawić całokształtu spraw odnoszących się do każdego z tych Ojców, które można by wykorzystać w katechezie.

Niniejszy artykuł poświęcony jest św. Augustynowi. Przedstawiono propozycje dla katechezy biblijnej, które mogą pomóc w realizacji celów dotyczących nabywa-

nia wiadomości, rozwoju umiejętności i kształtowania postaw. Poruszono także podstawowe zadania katechezy. Publikacja zawiera również sugestie dotyczące przygotowania katechetów do korzystania z dorobku Ojców Kościoła. Na koniec podano uwagi podsumowujące cały cykl.

Słowa kluczowe: katecheza biblijna, Ojcowie Kościoła, lekcja religii, katecheza parafialna.

WESTERN FATHERS OF THE CHURCH IN BIBLICAL CATECHESIS ST. AUGUSTINE

Summary

The present paper is the last publication in the cycle dedicated to the Eastern and Western Fathers of the Church in biblical catechesis, in which the Fathers being referred to as the great doctors of the Church were considered. The cycle was focused on drawing forth practical application, based on the life and work of these Fathers, specifically for the biblical catechesis, and does not pretend either to be the patristic study or to present the totality of themes related to each of the Fathers which can be put to use in catechesis.

The present paper is dedicated to St. Augustine. There were presented suggestions for the biblical catechesis which can help in realization the purposes referring to both gaining knowledge and developing skills, as well as to shaping attitudes. Also the basic tasks of catechesis were considered. The paper includes also suggestions with respect to the preparing the religion teachers for exploiting the heritage of the Church Fathers. Finally, some remarks summarizing the whole cycle were given.

Keywords: biblical catechesis, Fathers of the Church, religion classes, parish catechesis.